

onbeşleri unutmayacağız

Mustafa Suphi
(1883-1921)

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİNİN KURUCUSU
MUSTAFA SUPHI VE 14 YOLDASI
BUNDAN 58 YIL ÖNCE, 28-29 OCAK GECE
1921 YILINDA-KARADENİZDE
ALCAKCA ÖLDÜRÜLDÜLER.
MUSTAFA SUPHI ADI SANA SON NEFESİNİ
TAM BİR DEVRİMCİ GİBİ VEREN
ONBEŞ ÖLÜYÜ HATIRLATSIN!

Federal Almanya
Onbeşleri Anma Komiteleri
1979

TÜSTAV

DEVİRCİ BİR ÖNDER.

Türkiye Burjuvazisinin gerici kanadı bundan tam 58 yıl önce 1921 yılının 28 Ocak'ı 29 Ocak'a bağlayan karanlık gecesinde Trabzon açıklarında TKP yöneticilerini, Türkiye halkının en yiğit evlatları M. Suphi'ri alçakça öldürmekle ulusal ve sosyal kurtuluş hareketine, emekçi halk yığınlarına karşı, yakın tarihimizin en büyük politik cinayetlerinin birini işlemiş oldu.

M. Suphi'nin yaşadığı ve savaştığı çağ, Türkiye ve dünya tarihinde devrimler çağıdır. M. Suphi 1905-1907 Rus Burjuva Devrimi dönemini yaşadı. O, 1908 Türk Burjuva Devrimini hazırlayan güçlerin politik akımı na katıldı. M. Suphi, dünyayı kökünden sarsan, halklara sosyalist, ulusal kurtuluş devrimleri yolunu gösteren Büyük Ekim Sosyalist Devrimine katıldı; bu devrimi silahlı ve kafasıyla savundu. M. Suphi ve onun kurduğu Türkiye Komünist Partisi, halkımızın en yiğit evlatlarını Ulusal Kurtuluş Savaşı cephelelerine gönderdi.

M. Suphi bu sıralarda, Türkiye emekçilerinin çıkarlarını savunan ülkemizin demokratik yoldan gelişmesini sağlayacak olan bir Marksist-Leninist politik örgütün, Türkiye Komünist Partisinin başındadır. Anayurttaki anti-emperyalist savaşın, demokrasi ve özgürlük savaşının ön saflarındadır. O, Türk Burjuva zisinin iki yüzlü, ödünç politikasını tüm gerçekleriyle açığa vuran dürüst bir savaşçı, inanmış bir enternasyonalci idi. M. Suphi, gerek Türkiye içinde, gerekse uluslararası ilişkilerde, Marksist-Leninist öğretinin ateşli, bilgili bir propagandacısıydı.

M. Suphi, tek sözle, çağını yaşamış, çağının olaylarına katılmış, bu olaylardan etkilenmiş ve bu olayları etkilemiş büyük bir devrim savaşçısıydı. M. Suphi olayların kuyrüğünde değil, olayların, tarihsel sürecin içinde, tarihsel gelişmenin aktif bir unsuru olarak görmek, onun eylemlerini ve ideolojisini bu yönden açıklamak gerekir.

M. Suphi 1883 yılında Giresun'da doğdu. Orta öğrenimini, o zamanlar Osmanlı Devletine bağlı olan Suriye'de gördü. İstanbul Üniversitesinde Hukuk Fakültesinde okudu. Burada, Türkiye'nin eski başkentinde, devrimci hareketlere katıldı. Üniversiteden sonra Paris'te Sorbonne Üniversitesinde sosyoloji öğrenimi gördü.

M. Suphi sosyalist bilim üzerine özel bir çabayla çalışıyordu. Pariste okurken sosyalist kitapları inceliyordu. İl, Enternasyonalin uluslararası sosyalist bürosu ile bağlandı. O, emperyalizme, yağmacı sömürge savaşlarına karşı savaşanların en seçkin önderlerinden olan Jan Jores'le sık sık buluşuyor, görüşüyordu. Sonraları, Kominternin I. Kongresinde konuşan M. Suphi "Jores'in dostları, onun başlattığı da-

vadan, yürüdüğü yoldan dönmemişlerdir" demistir. M. Suphi Balkan savaşından sonra "Tanin" gazsinde yazılar yazmaya başladı. İşçilerin durumu ve sendika hareketleri üzerinde duruyordu. Fransız proletaryasının yaşantısı ve savaşlarıyla ilgilenmesi, tanışması, genç Suphide sosyalist görüşün biçimlenmesine, olgunlaşmasına çok yardım etti. Fransa'dan yurda döndükten sonra İstanbul'da Yüksek Ticaret ve Tarih Okulunda politik ekonomi öğretmeni oldu.

M. Suphi'nin adı herşeyden önce. Türkiye işçi-köylü hareketinin gelişmesi, ulusal kurtuluş, ulusal bağımsızlık hareketimizle, TKP'nin kurulmasıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Türkiye o sıralarda ölüm kalım savaşını yürütüyordu. Padişahlık hükümeti anayurdu emperyalizme satmış, halkımız için ulusal felaket, esaret günleri başlamıştı.

EMPERYALİZMİN SALDIRISI VE 1908 DEVRİMİ.

Bugün gerici büyük burjuvazinin desteği ve yardımıyla ekonomimizin ana kollarını kışaclarına almayı beceren Amerikan sermayesinin yakın doğuda yayılma politikası, ülkemizde üstünlükler sağlama ve sanayii kollarına girme eğilimi Osmanlı İmparatorluğu zamanında başlar. Amerikan misyonerleri ülkemizde özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru, gerek ekonomik gerekse politik alanlarda faaliyete geçmişlerdi. Yayınlanan resmi verilere göre o zamanlar ülkemizde faaliyette bulunan 300 Amerikan misyoneri, Amerikan etkisinin ülkemize yayılmasında büyük rol oynamışlardır.

Türkiye proletaryası henüz gençti. İşçiler, feodal sömürünün en çok ezdiği, ağır işkollarının ve acıklı yaşamın en çok yıpratdığı okuma-yazma bilmeyen kimselerdi. İşçilerin büyük çoğunluğu feodalizmin ağır darbelerinin altında inleyen zanaatçılar ve köylülerdi.

Hafif sanayii ve bütün fabrikalarında çalışan işçilerin çoğu da ağır iş ve çalışma koşullarına daha kolay boğun eğer kadınlar ve çocuklardı. İş günü 12-14 saatten az değildi. Ücretler oldukça düşüktü.

İşçilerimiz içinde bulundukları zor durumdan ancak savaşım yoluyla kurtulabileceklerini gün geçtikçe daha iyi anlıyorlardı.

Zaman zaman duraklamalarla belirlenen işçi hareketi, özellikle I. Dünya Savaşından önceki devrede oldukça gelişti. Türkiye proletaryasının sınıf bilincini etkileyen en önemli olaylar arasında 1905-1907 Rus Burjuva -Demokratik Devrimi gelir. Bu devrim M. Suphi üzerinde de derin etkiler yaptı. 1905-1907 devrimi, Doğu halklarını "yeni bir yaşantıya, insan haklarının alfabetesi olan demokrasi için savaşa çağırdı" 1905-1907 Rus Burjuva Devrimi, 1908 Türk Burjuva

Devrimini şiddetle etkilemiştir. Liberal Türk burjuvazisinin, sultanlık rejiminin aşırı yönlerine doğru çevrilen bu hareketi, ikinci döneminde devrimci savaş şeklini almıştır. Halk yığınları "1908 devrimini" desteklediler, fakat bağımsız politik ve ekonomik istekler ileri sürmediler. Türkiye proletaryası binbir sancılar içinde doğuyordu. Henüz devrime öncülük edebilecek bir güç değildi. Burjuvazi de halk kitlelerinin hareketine yol açmaktan korkuyordu. Bu ve benzer nedenlerden dolayı "1908 Türk devrimi" halk devrimi aşamasına geçemedi, dar bir burjuva devrimi olarak kaldı. Lenin'in de belirttiği gibi "1908 Türk devrimi" bir halk devrimi değildir. "...halk yığınları devrime kendi ekonomik ve politik istekleriyle katılmamışlardır..."

1908 devrimi memlekette kapitalizmin gelişmesine yol açtı, fakat ekonomik ve politik hayatta ortaçağ-feodal üretim bağlarını yoketemedi.

Meşrutiyetçiler, memleketimizde burjuva demokratik devriminin en önemli, en ivedi sorunlarını çözemediler, halk yığınlarının yardımıyla Türkiye toplumunda köklü dönüşümler yoluna geçmediler. Burjuva üretim ilişkilerinin ve demokrasinin gelişmesini sağlayacak önlemleri almaya yanaşmadılar.

1908'de iktidar olan "İttihat ve Terakkiciler" yönetime gelmeden önce halk verdikleri sözlerde durmadılar. Burjuvazinin temsilcileri olarak halk kitlelerinin devrimci eğilimlerinden korktular. Anayurttaki devrimcileri ezmeye başladılar. Yönettikleri devrim sırasında bile işçi sınıfının gösterilerinden, özellikle İstanbul işçilerinin 1908'de yaptıkları grevden son derece korkan Meşrutiyetçiler (bu grev nesnel olarak Jön Türkler hareketine yardım etmiştir) işçi hareketini boğmak, bu hareketi önlemek için gereken tüm önlemleri aldılar.

Meşrutiyetçilerin "endüstri, müteahhitlik ve işçiler üzerine", çıkardıkları kanun, her şeyden önce işçi haklarını son derece kısıtlıyor, iş verenlere büyük hak ve ayrıcalıklar tanıyordu. Fakat buna ve 1909 da işçi örgütlerini ve grevleri yasaklayıcı yasalara karşın genişleyen işçi hareketini, yerli ve yabancı sermayedarların ekonomik ve politik ezgisine karşı savaşım yolundan ayırmadı. 1908 yılı, ülkemiz işçi hareketinin bir dönüm noktası, grev hareketinin o döneme kadar ulaştığı en yüksek tepe noktasıdır.

M. Suphi, "İttihat ve Terakkicilerin" ihanetine dayanmadı. Onların niteliğini açıklayan geniş bir çalışmaya geçti. M. Suphi daha 1912 yılında "Ulusal Anayasa cılar" adıyla bir grup kurmuştu. "İfhal" adlı bir gazete çıkarmaya başladı. Bu gazete o, emekçi yığınlarını aldatan, umutlarını boşa çıkaran ittihatçıların içyüzlerini amansızca açığa vurdu. Hükümetin savaş maceralarına, halka, emekçilere yıkım ve felaketler getiren savaşa karşı çıktı.

M. Suphi'nin bu eylemlerinden korkan "İttihatçılar" yönü 1913 yılında M. Suphi'yi tutuklayarak ağır kürek cezasıyla, Sinop kalesine kapadı. M. Suphi Sinoptan kaçarak Rusya'ya geçti. Çarlık polisi M. Suphi'yi önce Kalugu'ya daha sonra da Ural'a sürgün etti. Denilebilir ki esas olarak M. Suphi'nin politik görüşlerinde ve hayatındaki dönüm noktası Ural'da başladı. Sürgünde bulunan M. Suphi bazı Bolşevik örgütleriyle bağlantı kurdu. Bu örgütlerin ideolojik etkisi altında, sürgünde bulunduğu sürece Marksist literatürle, özellikle Leninin yapıtlarına daha yakından ilgilenmeye başladı. Daha sonraları, devrimci Marksist öğretiyi benimseyen M. Suphi Bolşevik Partisi saflarına katıldı.

1. DÜNYA SAVAŞI VE KURTULUŞ SAVAŞINDA M. SUPHI.

O sıralarda dünya genel ekonomik bunalımının açık bir göstergisi olan 1. Dünya Savaşı patlak verdi. Türkiye halkı, daha Balkan Savaşının yaralarını iyi edemeden yeni bir ulusal savaş felaketine sürüklendi. . . Savaş sonucu memleket ekonomisi altüst oldu, sayısız insan kaybı verdi ve maddi zararlara uğradı. Savaşın doğurduğu sefalet ve karışıklık Türkiye emekçilerinin yaşantısı üzerinde yıkıcı etkiler yaptı. O zaman yayınlanan resmi bilgilere göre, 275 bini savaşta aldıkları yaralardan, ve çeşitli hastalıklardan ölmüş, 400 bini yaralanmış, çoğu sakat kalmış, 565 bini de izi belli olmadan kaybolmuştu. Memleketin ekonomisi çökmüştü.

Emekçi yığınlarının durumu acıklıydı. Üretim azalması fiatların aşırı yükselmesine neden olmuştu. Vurgunculuk tefecilik tüm memleketi sarmıştı. Sınıf çatışmaları memleketin içinde bulunduğu ağır durumla paralel olarak gelişiyor, kızışıyordu. 1919-1922 tarihlerinde Antant kuvvetleri Türkiyeyi aralarında bölme planlarını gerçekleştirmek amacı ile İstanbul'a ordularını çıkarttılar.

Sultanlık hükümeti, padişah memleketi satmıştı. Emperyalistler yer yer ayaklanan halkın silahlı direnişlerini kırmak amacıyla yurdun birçok yerlerinde en azılı gerici kışkırtıcılar. Bandırma, Bolu, Konya, Adapazarı, İzmit taraflarında Delibaşları, Anzavurları halka karşı sürdüler. İstanbul'daki padişah hükümetine "Halife ordusu" kurdurdular. İngilizler savaş gemileriyle Anzavur haydutlarını Bandırma, İzmit kıyılarına çıkardılar. İşgal ordularının İzmir ve Çukurova bölgelerinde yaptıkları katliamlar tüm Anadolu halkını harekete getirdi. Kısa zamanda ülkenin çeşitli bölgelerinde düşmanla döğüşen savaş birlikleri kuruldu. Türk ordusunun dağılan birlikleri debu savaş kollarına katıldılar. Sonradan bu birliklerin başına M. Kemal geçti. Böylelikle Türkiye halkının emperyalistlere karşı ulu-

sal kurtuluş hareketi, başlamış oldu. Aradan çok geçmeden tüm Türkiye Ulusal Kurtuluş Hareketi saflarına katıldı.

Türkiye işçi sınıfı o vakitler henüz zayıftı, sayıca azdı, örgütsüzdü. Yönetici politik bir partisi yoktu. Varolan işçi örgütleri birbirlerinden ayrı, merkezi bir örgütten yoksun olarak çalışıyorlardı. Bundan ötürüdürki, ulusal kurtuluş hareketinde hegemonya da ha güçlü ve örgütlü olan, özellikle savaş yıllarında ekonomik bakımdan güçlenen ulusal burjuvazinin eli ne geçti. Osmanlı İmparatorluğunun diriltilmesi öze mini taşıyan işbirlikçi burjuvazinin, büyük toprak sahiplerinin bir kısmı da ulusal burjuvazinin yaptığı bu harekete sonradan katıldılar.

Sultanlık, padişah ve emperyalistler, Türkiye halkının ulusal kurtuluş hareketini daha doğduğu günden beri ezmeye boğmaya çalışmışlardır. Emperyalistler ve gerici güçler tüm memlekette büyük bir terör hareketine giriştiler. Yurdun birçok bölgelerinde gerici ayaklanmalar, kışkırtmalar örgütlediler. Ulusal kurtuluş hareketi güçleri bu ayaklanmaları bastırdı.

1917 de Rusya'da üstün gelen Büyük Oktober Sosyalist Devrimi Ulusal kurtuluş hareketini çok yönlü etkiledi. Bu harekete en büyük maddi ve manevi yardımı sağladı!

M. Suphi Büyük Oktober Devrimini büyük bir heyecanla karşıladı. İnsanlık tarihinde yeni bir dönemin, sosyalist ve ulusal kurtuluş devrimleri döneminin başlangıcı olan Büyük Oktober in zaferini Türkiye emekçi yığınlarına müjdeliyordu.

M. Suphi "Sovyet egemenliğinin kurulması, tüm ezilen uluslara ve sınıflara büyük kurtuluş ümitleri veriyor" diyordu. Sarsılmaz, inançlı bir proletar enternasyonalisti olan Suphi, Oktober devriminin verdiklerini sonuna kadar savunmayı kendisine bir borç bilmiştir. O yığın mitingleri tertipliyor, Türk savaş esirleriyle toplantılar yapıyor, onlara Sovyet egemenliğinin önemini anlatıyor, Beyazorduculara, Sovyetlere saldıran emperyalistlere karşı döğüşmek için gönüllü birlikleri kuruyordu.

1919 Ağustosunda Denikin kuvvetleri Rusyanın Güneyine çıkarma yapınca, M. Suphi Kominternin Güney bürosunda çalışan Türk, Bulgar, Yunan ve Romen komünistleriyle beraber, Kuzeye doğru yol alan kahraran 12. Orduya katıldı.

Sovyetler Birliğindeki Türk devrimci guruplarının biraraya gelmesi, bir örgütte birleşmesi için gereken koşullar olgunlaşmıştı. 18 temmuz 1918'de Türk Sosyalistleri Moskova'da bir kongre topladılar. Türkiye Komünist Partisinin devrimci kollarından biri işte bu tarihi kongrede kuruldu. Kongre bir Merkezi Büro seçti ve bu örgütün yayın organı olarak ta "Yeni Dünya" gazetesinin çıkarılmasına karar veril-

di. Bu kongrede kurulan Türkiye örgütünün bir kolu 3. Enternasyonalle ilişki kurdu ve bu örgütün temsilcisi olarak 3. Enternasyonalin 1. Kongresine katıldı. M. Suphi örgüt başkanı ve komintern temsilcisi olarak kongrede yaptığı konuşmada Türkiye İşçi Sınıfının, emekçi yığınlarının istek ve duygularını dile getirdi. Konuşma, kongrede çok büyük bir ilgi ve saygı gördü.

İŞÇİ SINIFININ ÖRGÜTÜNE DOĞRU.

M. Suphi halkın devrimci savaşının başına geçecek, devrimci bir örgütün kurulması işine tüm gücüyle sarıldı. Birbirlerinden ayrı savaşan devrimci gurup ve örgütlerin tek bir örgütte, politik bir partide birleştirilmesi en önde gelen, halk yığınlarının savaşının belkemiğini oluşturan en önemli sorundu. Bu amaçla Suphi, büyük çabalar sarfederek 1918'de Moskova'da Marksist-Leninist düşünceler yayan bir gazetenin çıkarılması işini başardı. Marksist-Leninist düşünceler ilk kez Türk dilinde M. Suphi'nin çıkardığı "Yeni Dünya" gazetesiyile yayılmaya ve Türkiye'ye girmeye başladı.

Tüm sosyalistler, devrimci bütün güçler bu gazete etrafında toplandı. "Yeni Dünya" gerek Türkiye içinde gerekse yurtdışındaki Türk sosyalist guruplarının politik bir örgütte birleşmesi işine ideolojik ve politik bakımdan önyak oldu.

M. Suphi'nin çıkardığı bu gazete TKP nin kurulmasına, yurt içinde ve dışında ayrı ayrı kol, küme ve örgütlerin birleşmesine, Türkiye Komünist Partisinin kurucu 1. Kongresinin toplanmasına çok yardım etti. M. Suphi, Türkiye emekçi yığınlarının, sol sosyalistlerin Marksist-Leninist eğitimine çok önem veriyordu. Bu amaçla "Komünist Manifestosu"nu, Leninin "Doğunun tüm müslüman emekçilerine çağrı"sını, Leninin biyografisini, Komünist partisi programını, ilk Sovyet anayasasını ve Marksın, Engelsin, Leninin daha bir çok yapıtını Türkçeye kazandırmakla Türkiye emekçilerine büyük hizmetlerde bulundu. M. Suphi bu arada Türkistan'a gitti. Orada politik şubede bir süre çalıştı. Orta Asyada Sovyet egemenliğinin yerleşmesine yardım etti.

Taşkentte Yeni Dünya'yı çıkarttı. Bu sırada Türkiye'de emperyalist ordulara karşı hareket başlamıştı. Yurdun çeşitli bölgelerinde yer yer çete birlikleri kuruluyordu. M. Suphi emperyalist ordulara karşı anayurtta çete birliklerinin örgütlenmesi işinin, silahlı direnişin güçlendirilmesini Türkiye komünistlerinin, tüm yurtseverlerin çok önemli görevi olduğunu söylüyordu. Sovyetler Birliğinde bulunan Türkiye'de komünistlerin çoğu, yurda dönmek, emperyalist kuvvetlere karşı başlayan ulusal kurtuluş hareketine katılmak için can atıyorlardı. Bunların başların-

da M. Suphi vardı. Bu amaçla Türkiyeli komünistler 1920'nin Mayıs ayında düşmanla savaşan silahlı birlikleri kurdular.

M. Suphi ulusal kurtuluş hareketini başından beri yakından izliyordu. Türk komünistlerinin bu harekete katılmasını sağladı ve örgütledi. Gelişen olayların etkisi altında, tüm ilerici, yurtsever, komünist ve sosyalist birlikler guruplar birleşiyor, aralarında düşmana karşı işbirliği yapıyorlardı. M. Suphi bu yönde büyük çabalar gösterdi. Böylece bu dönemde sosyalist hareket büyük bir başarıya ulaştı. Ulusal kurtuluş savaşında, daha başlarda Ankarada, İzmirde, Zonguldakta, Eskişehirde, Samsunda, Adanada, Konyada Trabzonda, Erzurumda komünist gurupları doğmuştu. Bu gurupların kurulmasında Büyük Oktober devriminin ilkelerini Türkiye'ye getiren savaş esirlerinin, Almanya'da devrimci işçi hareketlerine katılmış, özellikle devrimci Spartakus hareketinden geçmiş işçi hareketlerinin hızla geliştiği bir memlekette devrimci politik örgütler kurmuş olan Türkiyeli işçi, aydın ve öğrencilerin etkisi çok büyüktür.

1920 yılının 14 Temmuzunda Ankara'da Anadolu örgütlerini biraraya getiren "Halk İştirakiyun Fırkası" resmen kuruldu. "Emek" ve "Yeni Dünya" yayın organlarıydı. HİF özellikle Ankara'da ve Eskişehir'de geniş ve halk yığınlarını çok etkileyen bir eylem yürütüyordu. M. Suphi Ankara gurubunun çalışmalarını özellikle izliyordu. Bu gurup kısa zamanda gelişti. Ankara komünistleri aynı zamanda hükümetin 1920'de kamuoyunu şaşırtmak için, HİF'nin artan ve genişleyen etkisini kösteklemek amacıyla kurduğu sahte "komünist partisine" karşı kesin bir savaş yürüttüler. Egemen çevrelerin kurdukları bu parti, halk savaşına, genç komünist hareketine, gerçek savaşçılara karşı girişilen baskı ve provakasyon zincirinin bir halkasıdır.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİNİN KURULUŞU.

Bu durum karşısında yurt içindeki ve yurtdışındaki komünist örgütlerin bir politik örgütte TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİNDE birleşmeleri zamanı gelmişti. Bütün ilerici ve yurtsever güçleri birleştirmek ve emperyalizme karşı savaşa seferber etmek gerekiyordu. 28 Nisanda ayaklanan Bakü işçileri gerici hükümeti devirerek Azerbaycan'da Sovyet iktidarını kurdular. Türk gönüllüleri Bakünün kurtarılmasına aktif olarak yardım ettiler. M. Suphi hemen Bakü'ye geldi. Tekrar "Yeni Dünya"yı çıkarmaya başladı. İstanbul ve Anadolu'daki komünist örgütlerle bağlandı. Türkiye Komünist Partisi 1. Kongre hazırlıkları

bitmişti. Kongrenin önce Ankarada toplanması isteniyordu. Daha sonra kongrenin Bakü'de açılması kararlaştırıldı.

10 Eylül 1920'de kongreye, İstanbul, Ankara ve Bakü den onbeş parti örgütü ve 74 delege katıldı. Bunların 51'i İstanbul ve Ankara'dan gizlice gelmişlerdi.

M. Suphi kongre başkanı seçildi.

TKP üç büyük komünist örgütten oluştu. Bunların biri İstanbul'da eylem gösteren guruptur. Bu gurup da ha 1919'da işgalci kuvvetlere karşı başlayan direniş hareketlerinde doğmuştur. Çok ağır gizlilik içinde çalışıyor, işçi hareketini, sendikaları yönetiyordu.

TKP III. Enternasyonal'e bağlandı. Gittikçe genişleyen etkisi burjuvaziyi telaşe düşürdü. O zamanki hükümet Rauf bey kabinesi her türlü komünist propagandasını ve partinin çalışmalarını yasaklayan tedbirler aldı.

TKP emekçi Türkiye halkının toprağında doğmuş, bağrında beslenmiş ve gelişmiştir. Kongre "Türkiye işçilerine" başlığıyla bir bildiri yayınladı. Emperyalizme ve sömürücülere karşı ulusal ve sosyal kurtuluş savaşında tüm yurtseverlerin Ulusal Cephe'de yer almasını gereğini belirtti.

1. Kongre Ankara Hükümetinin ulusal azınlıklara karşı kanlı baskı politikasını suçladı, ulusal azınlıkları ezme politikasına karşı çıktı. Emperyalizme ve sömürücülere karşı savaşmak için Türkiye'de bütün ulusların emekçilerini, bunların çabalarını birleştirmek, bu birliği örgüte bağlamak gerekliliğine karar verdi. 1. Kongre Türkiye topraklarında yaşayan her ulusun kendi yazgısını kendisinin belirlemesi ilkesini tanıtmıştır.

Kongre çalışmalarının ağırlık noktalarından birisi de köylü sorunu olmuştur. Milyonlarca köylünün toprak, özgürlük istemlerini dile getirmiş; "köylü komiteleri" kurulmasını bir görev olarak karar altına almıştır. Ayrıca Merkez Komitesine bağlı bir Köylü Bürosu kurulmuştur.

Kongre kadın sorunlarına da özel ilgi gösterdi, özel kararlar aldı.

1. Kongre TKP'nin 12 bölüm ve 42 maddeden oluşan Çalışma Programını onayladı. Türkiye'deki tüm komünist gurupların tek Komünist Partisinde birleşmesini öngören tarihsel kararı aldı.

Merkez Komitesi, Denetleme Komisyonları, Sekreterlikler seçildi. Dış Büro ve Basın-Yayın Bürosu kuruldu.

Partinin ilk Genel Başkanlığına Mustafa Suphi ve Genel Sekreterliğine de Ethem Nejat yoldaşlar seçildiler.

TKP'nin 1. Kongresi, yapılışı ve aldığı kararlarla Türkiye'deki emekçiler ve aydınlar arasında geniş yankılar uyandırdı. Parti daha da güçlendi; ulusal kurtuluş savaşını sürdüren Türkiye halkı içinde daha derin kök saldı.

Ama burjuvazi koşulların getirdiği üstünlüğünü her yola vurarak sürdürmek istiyordu. Komünistlerin onları yakın yurtseverlerin üzerindeki baskı arttırıldı. Osmanlı artığı ordu yeniden diriltildi.

M. Suphi bu koşullarda yurtta olmayı mutlak bir zorunluk olarak gördü. Bunda Mustafa Kemal'in Komünist Partisine yolladığı ve "TKP'nin Millet Meclisine bir delegasyon yollamasını ve yeni hükümetle sürekli bağlar kurularak ona gerçek ve maddi yardımda bulunulmasını" istediği mektupların dabelli bir rol oynadığı söylenebilir.

Ankara Hükümetinin öte yandan komünistler üzerinde ki baskıya ara vermediği, tersine yöntemlerini gittikçe sertleştirdiği de ortadaydı.

M. Suphi ve yoldaşları memlekette ölüme kadar varan tehlikeli tuzakların hazırlandığını bilmekle birlikte, TKP MK'nin kararını yerine getirdiler.

Emperyalist saldırganlara karşı savaşan halkın, emekçilerin önünde ateş boylarında görev almak, savaşın başına geçmek için Türkiye'ye doğru yola çıktılar. M. Suphi'nin başında olduğu gönüllüler alayı yolların kesilmiş olduğu Azerbaycan'dan Türkiye'ye geçemedi. Bunun üzerine M. Suphi aralarında TKP Merkez Komitesi üyeleri Ethem Nejat, Hilmioglu Hakkı ve İsmail Çiloğlu'nun da bulunduğu en yakın ondört savaş arkadaşıyla Ankara'ya gitmeye karar verdi.

Ankara Hükümeti komünist hareketin seçkin önderlerinin Türkiye'ye gelişi üzerine kanlı planı uygulamaya koyuldu. Doğu ordusu komutanı Kazım Karabekir'in de içinde olduğu komplo gurubu birçok engele göğüs gererek Trabzon'a varan M. Suphi ve yoldaşlarına buradapusu kurdu. Komünist önderlerin silahları alındı. Elleri kelepçelendi. Bu durumda dipçiklerle dövüldüler, yaralandılar. Önceden hazırlanmış motorlu bir sandala bindirildiler. Ardından birinde polis ve jandarmaların, ötekinde Kemalistlerin fedaisi Topal Osman'ın, Kahya ve çetesinin bulunduğu tekneler denize açıldı.

M. Suphi ve yoldaşları alçakça süngülenerek öldürüldüler. Parçalanmış cesetler Karadeniz'e atıldı. 28 Ocak'ı 29 Ocak'a bağlayan gece Karadenizin karanlıkları onbeşkez açıldı, onbeş kez kapandı.

Burjuvazi bu seçkin komünist önderleri öldürmekle Türkiye işçi sınıfının örgütlü savaşımını, onun partisini, TKP'yi yok edebileceğini sanıyordu. Oysa "kan, zulüm, baskı" hiçbirşey bu savaşımı durduramazdı, durduramadı.

TKP 58 yıl sonra, büyük devrimci önderlerin Karadeniz'e kanlarıyla yazdıkları yolda yığınlara ışık tutuyor!

Onbeşlerin anısı yolumuzu aydınlatıyor!